Inventaris

VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONE

Historische stadskern van Gent

vastgestelde archeologische zone van 19-02-2016 tot heden

ID: 11888 **URI:** https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11888

Besluiten

Historische stadskern Gent (https://id.erfgoed.net/besluiten/5886)
vaststellingsbesluiten: 19-02-2016 ID: 5886

Rechtsgevolgen

ℹ Meer informatie over de rechtsgevolgen van vaststellingen vind je op onze website (https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-gevolgen-van-een-vaststelling).

Alternatieve namen
Gand

Provincie
Oost-Vlaanderen

Gemeente
Gent

Deelgemeente
Gent

Straat
Onbepaald

Locatie
Gent (Gent)

Nauwkeurigheid zone
Tot op 15m

Oppervlakte zone
6 972 546m²

Typologie: stadsomwallingen (https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1159), steden (https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1065)

Datering: middeleeuwen (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1227), nieuwe tijd (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1236)

Beschrijving

De historische stadskern is een immense en complexe archeologische zone die het resultaat is van een eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen, meestal een

omwalling. De stadsplattegrond kent een cumulatief karakter en verschillende fasen, met een oude nederzettingskern die soms teruggaat op een vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid. Voor de afbakening is in eerste instantie gekeken naar het 19de-eeuwse gereduceerde kadaster omdat dit de eerste nauwkeurige kadasterkaart is die nog een tijdsbeeld geeft van voor de industrialisering.

Aanduiding van

Is de vaststelling van

Historische stadskern van Gent

(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021)

Gent (Gent)

Deze zone omvat de historische stadskern van Gent.

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Historische stadskern van Gent* [online], https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11888 (https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11888) (geraadpleegd op 3 juli 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? Meld het ons via het contactformulier (/contact?uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11888).

Vlaanderen is erfgoed

Onroerenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid
uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed (https://www.onroerenderfgoed.be/)

Agentschap Onroerend Erfgoed

Privacyverklaring (https://www.onroerenderfgoed.be/privacyverklaring)
Juridische informatie (https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-informatie)

Inventaris

VASTGESTELD BOUWKUNDIG ERFGOED

Stadswoning met restant van Brouwershuis

vastgesteld bouwkundig erfgoed van 20-06-2023 tot heden

ID: 134203 **URI:** https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/134203

Besluiten

Besluit tot vaststelling van de inventaris bouwkundig erfgoed in de provincie Oost-Vlaanderen (https://id.erfgoed.net/besluiten/15002)
schrappingsbesluiten, vaststellingsbesluiten: 01-06-2023 ID: 15002

Rechtsgevolgen

ℹ Meer informatie over de rechtsgevolgen van vaststellingen vind je op onze website (https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-gevolgen-van-een-vaststelling).

Provincie
Oost-Vlaanderen

Gemeente
Gent

Deelgemeente
Gent

Straat
Jonkvrouw Mattestraat, Zwartezustersstraat

Locatie
Jonkvrouw Mattestraat 1, 1A, Zwartezustersstraat 4 (Gent)

Nauwkeurigheid zone
Tot op 15m

Oppervlakte zone
459m²

Vaststelling van de inventaris bouwkundig erfgoed in de provincie Oost-Vlaanderen (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1074875) (vaststellingen: van 01-04-2022 tot 20-06-2023)

Kenmerkgroep 1

Typologie: brouwerswoningen (https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/85), stadswoningen (https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/409)

Datering: 19de eeuw (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/19), vierde kwart 18de eeuw (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1060)

Hansche, Ian Christiaen (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/11985) (Ontwerper)

Beschrijving

Stadswoning opgevat als een breedhuis met lijstgevel van vier traveeën en drie bouwlagen, met bepleisterde voorgevel uit de 19de eeuw, doch oudere kern met haaks schilddak. Volgens archiefstukken zou het zogenaamde Brouwershuis zich op deze plaats bevonden hebben, namelijk in 1795 verkocht en verdeeld in twee panden: het pand langs de Zwartezustersstraat werd ingericht als herberg Het Brouwershuis en het pand in de Jonkvrouw Mattestraat werd onder meer gebruikt als openbare verkoopzaal, vergaderzaal van de vrijmetselaarsloge, werkplaats en nu opslagplaats. De voormalige vergaderzaal van de Brouwers behoudt een gesigneerd en gedateerd stucplafond "Jan Hanssche: / 1673".

Waarden

architecturale waarde

historische waarde

Aanduiding van

Is de vaststelling van

Stadswoning met restant van Brouwershuis

(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/26190)

Jonkvrouw Mattestraat 1, 1A, Zwartezustersstraat 4 (Gent)

Stadswoning opgevat als een breedhuis met lijstgevel van vier traveeën en drie bouwlagen, met bepleisterde voorgevel uit de 19de eeuw, doch oudere kern met haaks schilddak. Volgens archiefstukken zou het zogenaamde Brouwershuis zich op deze plaats bevonden hebben, namelijk in 1795 verkocht en verdeeld in twee panden: het pand langs de Zwartezustersstraat werd ingericht als herberg Het Brouwershuis en het pand in de Jonkvrouw Mattestraat werd onder meer gebruikt als openbare verkoopzaal, vergaderzaal van de vrijmetselaarsloge, werkplaats en nu opslagplaats. De voormalige vergaderzaal van de Brouwers behoudt een gesigneerd en gedateerd stucplafond "Jan Hanssche: / 1673".

Andere relaties

Heeft als voorganger

Stadswoning met lijstgevel

(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/93399)

Jonkvrouw Mattestraat 1, 1A, Zwartezustersstraat 4 (Gent)

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Stadswoning met restant van Brouwershuis* [online], https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/134203 (https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/134203) (geraadpleegd op 3 juli 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? Meld het ons via het contactformulier (/contact?uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/134203).

Vlaanderen is erfgoed

Onroerenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid
uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed (https://www.onroerenderfgoed.be/)

Privacyverklaring (https://www.onroerenderfgoed.be/privacyverklaring)
Juridische informatie (https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-informatie)

Agentschap Onroerend Erfgoed

Inventaris

ERFGOEDOBJECT

Historische stadskern van Gent

archeologisch geheel

ID: 140021 **URI:** https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140021

Juridische gevolgen

- is aangeduid als vastgestelde archeologische zone Historische stadskern van Gent (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11888)
  Deze vaststelling is geldig sinds 19-02-2016

Alternatieve namen
Gand

Provincie
Oost-Vlaanderen

Gemeente
Gent

Deelgemeente
Gent

Straat
Onbepaald

Locatie
Gent (Gent)

Nauwkeurigheid zone
Tot op 15m

Oppervlakte zone
6 972 546m²

Bewaringstoestand
Bewaard

Erfgoedwaarde
Aanwezig

Typologie: stadsomwallingen (https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1159), steden (https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1065)

Datering: middeleeuwen (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1227), nieuwe tijd (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1236)

AZ-project historische stadskernen (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1145) (bureauonderzoek, inventarisatie: van 2010 tot 2014)

Beschrijving

Algemene Beschrijving

De historische kern van Gent is gesitueerd op beide oevers van de Leie en de Schelde en hun samenvloeiing ter hoogte van de vroegere Sint-Baafsabdij. Zandige hoogten langsheen de valleien kunnen tot 15 m TAW reiken, met als uitzondering de Blandijnberg, met zijn 28 m de hoogste top. Het betreft meestal lichte zandleembodems (P-type), afgewisseld met alluviale bodems gaande van lemig zand (S) en zandleem (P) tot klei (U). Door het sterk verstedelijkte landschap valt de oorspronkelijke topografie echter vaak moeilijk te lezen. Op het gewestplan staat de historische kern bijna volledig ingekleurd als woongebieden met cultureel, historische en/of esthetische waarde, met vooral op de rand enkele parkgebieden.

Archeologische nota

De morfologie van de omwalde stad Gent, midden 19de eeuw, weerspiegelt in grote lijnen de stadsontwikkeling zoals die evolueerde van een kleine handelsnederzetting of *portus* bij de Schelde (wellicht late 9de eeuw) tot een van de grootste laatmiddeleeuwse binnenlandsteden in Noordwest-Europa (Decavele e.a. 1989; Boone & Deneckere 2010). De laatmiddeleeuwse fortificatie werd tussen de 16de en de late 18de eeuw herhaaldelijk aangepast aan nieuwe krijgstechnieken: bastions en buitenbolwerken vervingen de oudere middeleeuwse verdedigingselementen (Capiteyn e.a. 2007).

Gent heeft echter ook een belangrijk pre-middeleeuws verleden. De gunstige geografische ligging met zandige hoogten nabij de samenloop van de twee belangrijke rivieren, oefende al vele duizenden jaren voor onze tijdrekening aantrekking uit op de mens. Verspreid over het hele areaal vinden archeologen sporen terug uit de steentijden, de metaaltijden en de Romeinse tijd (Declercq & Laleman 2010). Zo werd onder meer in de buurt van de Sint-Pietersabdij een verzameling vuurstenen werktuigen opgegraven die de aanwezigheid bevestigen van omstreeks 9600-9000 v. Chr. rondtrekkende mensen. Op het Goudenleeuwplein werden vuurstenen werktuigen en ceramiek aangetroffen, die naar het neolithicum verwijzen. In het hele stadscentrum komen regelmatig vondsten tevoorschijn, die te interpreteren zijn als restanten van nederzettingen uit de protohistorie en de Romeinse tijd. De belangrijkste concentraties Romeinse vondsten binnen de latere stad kwamen aan het licht bij het rivierenknooppunt en overbruggen de periode van de 1ste tot de 4de eeuw.

Binnen de afgebakende stadskern van Gent, voornamelijk op de Zandberg en zijn uitlopers en langsheen de Schelde werden sporen van vroegmiddeleeuwse aanwezigheid vastgesteld (Declercq & Laleman 2010). Hoe fragmentarisch ook, elke registratie van die pre- en vroegmiddeleeuwse getuigen is niet alleen belangrijk voor de reconstructie van het verste

verleden in de regio Gent, maar is ook van groot belang voor de reconstructie van de oorsprong en de vroegste ontwikkelingen in de stadswording van Gent. In de eeuwenlang

dichtbebouwde stad is het niet evident om sporen van dit verre verleden terug te vinden.

De stichting van twee kloosters in het begin van de 7de eeuw beïnvloedde in sterke mate de verdere ontstaansgeschiedenis van de stad (Declercq 1997; Declercq & Laleman 2010). Tot aan de Noormanneninvallen in de 9de eeuw had het Gandaklooster, de voorloper van de latere Sint-Baafsabdij, een belangrijke functie. Bij dit klooster bevond zich wellicht een nederzetting van bovenlokaal belang, namelijk Ganda, hoofdplaats van de Gentgouw of *pagus Gandensis*. Het tweede, wellicht ook oudste klooster, bevond zich op de Blandijnberg en staat bekend als *Blandinium* of de latere Sint-Pietersabdij (Declercq 1997; Bru & Vermeiren 2010). De twee kloosters en het er omheen ontstane dorp werden in de late middeleeuwen binnen de stadsomwalling opgenomen.

De landbouwoverschotten op beide kloosterdomeinen hebben geleid tot de ontplooiing van de eerste middeleeuwse handelsstad in de latere 9de en 10de eeuw (Declercq & Laleman 2010; Laleman 2011). Dit omwalde areaal met een oppervlakte van zowat 6 hectare sloot aan op de Schelde. In het centrum van deze middeleeuwse kernstad verrees de eerste stadskerk, gewijd aan Johannes, Bavo en Vaast, de latere Sint-Baafskathedraal. Vanaf het midden van de 10de eeuw breidde de handelsnederzetting zich uit. Een belangrijke stimulans ging uit van de graven van Vlaanderen die de residentie in het belangrijkste economische centrum van het graafschap Vlaanderen uitbouwden op de westelijke oever van de Leie. Omheen een areaal van zowat 80 hectare werd omstreeks 1100 een grachtengordel als (tweede) stadsomwalling aangelegd en plaatselijk met stenen fortificaties bijkomend versterkt (Laleman & Stoops 1996). Binnen dit stedelijke gebied, bekend als de Kuip, waren vele tientallen stenen huizen “hoog als torens”, wat leidde tot de duiding als middeleeuws Manhattan (Laleman & Raveschot 1991; Laleman 1999). De uitbreiding van de stad is ook te volgen in de oprichting van nieuwe parochies: Sint-Jacob in 1093, Sint-Michiel voor 1105, Sint-Niklaas voor 1120. Maar ook buiten de omwalling woonden mensen: wijken met een afzonderlijk stedelijk statuut, adellijke hoven met opper- en voorhof, religieuze instellingen met hun landelijke afhankelijkheden. Een deel van die middeleeuwse bewoning werd in de laatmiddeleeuwse omwalling opgenomen. In de loop van de 13de eeuw kon Gent immers tal van deelgebieden in diverse etappes verwerven en aan de toenmalige stad toevoegen. Omstreeks 1300 ontstond dan een nieuwe omwalling van zowat 13 kilometer omheen een gebied van 644 hectare (Boone & Deneckere 2010). De begrenzing mag echter niet doen vergeten dat ook daarbuiten mensen woonden en nederzettingen gelegen waren. Tot ongeveer 1 mijl buiten de omwalling ressorteerden de mensen nog onder stedelijke bevoegdheid en jurisdictie. Verderaf speelden andere landheren een rol. Vanaf het begin van de 14de eeuw werd de Plaetse (latere Botermarkt) het administratieve centrum van de middeleeuwse stad. Het Belfort, de schepenhuizen, het schuttershof van Sint-Joris onderstreepten de stedelijke identiteit van de toenmalige grootstad Gent. Diverse andere markten en pleinen zoals de Korenmarkt en de Vrijdagmarkt kregen vorm om de talrijke economische en commerciële functies de nodige omkadering te bezorgen.

Het moeilijk te ontwarren rivierennet en de ingrepen daarop om de waterstanden in de stad te beheersen, hebben gedurende de middeleeuwen de lay-out van de stad sterk beïnvloed (Laleman 2011). De waterwegen zijn tevens een gidsfossiel om middeleeuwse productieplaatsen en ambachtelijke activiteiten te herkennen of op te sporen. De machtsstrijd tussen het centrale gezag en de steden leidde in Gent tot de Carolijnse Concessie van 1540 (Boone & Deneckere 2010). De Sint-Baafsabdij werd afgeschaft en maakte

plaats voor een gebastioneerde versterking, het nieuw Kasteel (later Spanjaardenkasteel). De stadsvestingen ondergingen belangrijke wijzigingen. Het oude corporatieve systeem werd opgedoekt. Veel stedenbouwkundige ingrepen uit die tijd en de daaropvolgende eeuwen kunnen enkel nog met archeologisch onderzoek worden gereconstrueerd.

Evaluatie van de bewaringstoestand en motivatie voor de afbakening

De stedelijke ruimte bewaart sporen van samenlevingen die daar achtereenvolgens aanwezig waren en deze ruimte aan hun noden hebben aangepast. Ze is met andere woorden het resultaat van een complex levenstraject waarbij de invulling veranderlijk was naar gelang de sociaal-economische, maatschappelijke en institutionele context.

Meer nog dan bij dorpen hebben stadsplattegronden een cumulatief karakter en verschillende fasen. De meeste steden zijn niet als geheel gepland, maar hebben vaak een oude nederzettingskern die teruggaat op een oude burcht of abdij, een economische infrastructuur of andere. Soms kunnen deze zelfs refereren naar een oudere, vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid.

Het gebruik van de 19de-eeuwse kadasterkaart (gereduceerd kadaster) als bron voor het onderzoek naar de historische gelaagdheid van een stad wordt gesuggereerd omdat deze een tijdsbeeld geeft van net voor de industrialisering en omdat dit de eerste nauwkeurige versie van het kadaster is met perceelsaanduiding. De oorspronkelijke perceelsindeling van een stad is een relatief stabiel element in de plattegrond, die vaak een prestedelijke oorsprong kent. Ondanks de processen van herverdeling blijven oude bezitsgrenzen en straatpatronen toch lang zichtbaar in het stedelijke landschap. De historische stedelijke kernen zijn immense archeologische sites en behoren tot de meest uitgebreide en complexe sites ter wereld, zowel in extensie als in stratigrafie. Tegelijkertijd zijn deze sites door permanente verstedelijking en stedelijke ontwikkeling ter plaatse zwaar bedreigd.

Wat betreft de afbakening wordt er traditioneel van uitgegaan dat de aanwezige versterkingen in de eerste plaats louter defensieve structuren waren en als dusdanig infrastructuur met een zware belemmerende invloed op de stadsontwikkeling. Hieruit volgt de constructie om de stadswallen te beschouwen als grenzen aan de stadsgroei en dus als bepaling van stadsfasen. De stadswallen vormen een belangrijk onderdeel van de stedelijke identiteit en zijn als zodanig actieve componenten en bepalend voor de conceptuele stedelijke ruimte vóór de industriële periode en dus ook betekenisvol als afbakening van de complexe archeologische sites die onze steden zijn.

Omwille van al deze redenen wordt de grens van de archeologisch complexe en waardevolle ruimte vastgelegd op de buitenste afbakening van de stadsgracht rond de wallen en muren. De grachten bieden bovendien goede bewaringscondities voor organisch stedelijk afval. In een aantal gevallen werden de laatmiddeleeuwse muren tussen de 16de en de 18de eeuw vervangen door bastions en Vaubanversterkingen. De vergelijking met oudere stadsplannen laat ons echter steeds zien dat deze latere omwallingen ook de volledige laatmiddeleeuwse ruimte omvatten.

Het intekenen van de kernen gebeurde vanuit de ruimste perceelsafbakening en rekening houdende met belangrijke fysieke grenzen. Deze afbakening zal zich in de eerste plaats

concentreren op de begrenzingen die zichtbaar zijn op de kaart, zoals stadsmuren, omwalling, stadsgrachten. Ook de open ruimtes tussen de bebouwde kern en strategische elementen zoals de rivieroever zullen mee opgenomen worden. Op deze manier zijn we honderd procent zeker dat de afbakening van de historische stedelijke kernen in Vlaanderen dekkend is voor de volledige zone met complex stadsarcheologisch erfgoed (Tys e.a. 2010).

Bibliografie

Gereduceerde Kadasterkaart van België, Dépôt de la Guerre, uitgegeven in 1845-1855, schaal 1:20.000.

BOONE M. & DENECKERE G. (red.) 2010: *Gent. Stad van alle tijden*, Mercatorfonds, Gent.

BRU M.-A. & VERMEIREN G. (red.) 2009: *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, Stadsarcheologie. Bodem en Monument in Gent, reeks 2, 3, Gent

BRU M.-A. & VERMEIREN G. 2010: *Onder het Sint-Pietersplein Gent. Van hoogadellijke begraafplaats tot parking*, Gent.

BRU M.-A. & VERMEIREN G. (red.) 2010: Archeologisch onderzoek in Gent 2002-2010, *Stadsarcheologie. Bodem en Monument in Gent*, reeks 2, 4, Gent.

BRU M.-A. & VERMEIREN G. (red.) 2012: Archeologisch onderzoek in Gent 2002-2011, *Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2, 5, Gent.

CAPITEYN A., ANTHEUNIS G., CALLE S., CHARLES L. & LALEMAN M.C. 2007: *Historische atlas van Gent: een visie op verleden en toekomst*, Amsterdam.

CHARLES L., DE VUYST W., ERVYNCK A., EVERAERT G., LALEMAN M.C. & LAPORTE D. (red.) 2000: Het prinselijk hof ten Walle in Gent, *Jubileumuitgave Stadsarcheologie. Bodem en Monument in Gent*, Gent.

DECAVELE J., BALTHAZAR H., BOONE M., GEENS G. & COPPEJANS-DESMEDT H. 1989: *Gent. Apologie van een rebelse stad*, Antwerpen.

DECLERCQ G. (red.) 1997: *Ganda & Blandinium. De Gentse abdijen van Sint-Pieters en Sint-Baafs*, Gent.

DECLERCQ G. & LALEMAN M.C. 2010: Archeologie van de stedelijke ruimte. In: BOONE M. & DENECKERE G. (red.), *Gent. Stad van alle tijden*, Gent, 18-49.

LALEMAN M.C. 1990 : Archeologische en historische visies op het ontstaan en de vroegste ontwikkeling van Gent in confrontatie. II. Een archeologische visie. In : *Ontstaan en vroegste geschiedenis van de middeleeuwse steden in de zuidelijke Nederlanden. Een archeologisch en historisch probleem*. Handelingen van het 14de Internationaal Colloquium, Spa 6-8 sept. 1988, Historische uitgaven reeks in-8, 83, Brussel, 305-315.

LALEMAN M.C. 1999: Enkele aspecten van stedelijke ontwikkeling in Gent: percelen, huizen en bewoners. In: CARMIGGELT, A., HOEKSTRA T.J., VAN TRIERUM M.C. & DE VRIES D.J. (eds.) 1999:

Rotterdam Papers 10. A contribution to medieval and post-medieval archaeology and history of building, Rotterdam,143-153.

LALEMAN M.C. 2000: Espaces publics dans les villes flamandes au moyen âge : l'apport de l'archéologie urbaine. In: BOONE M. & STABEL P. (eds.): *Shaping urban identity in Late Medieval Europe*, Studies in urban social, economic and political history of the Medieval and early modern Low Countries 11, Leuven, 25-41.

LALEMAN M.C. 2011: Gent: de ontwikkeling van een stad aan de samenloop van Leie en Schelde. In: DELIGNE C. & SOENS T.(ed.), *Steden en water*. Jaarboek voor ecologische geschiedenis 2010, 9-32.

LALEMAN M.C. & RAVESCHOT 1991: *Inleiding tot de studie van de woonhuizen in Gent. Periode 1100-1300. De kelders*, Verhandelingen van de Kon. Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België 53, Brussel.

LALEMAN M.C. & STOOPS G. 1996: Ontwikkeling en verdediging in Gent. Een beknopt overzicht van de stadsarcheologische bijdrage ca. 9de-17de eeuw. In: VAN ROEYEN, J.-P. (ed.), *Uit Vlaamse bodem. 10 archeologische verhalen*, Sint-Niklaas, 120-140.

TYS D., BUYLE E., VERDURMEN I. & CANTERS F. 2010: *Vectorisering en karakterisering van nederzettingskernen op basis van het zgn. 'gereduceerd kadaster'*, Skar-Rapport 5, Brussel.

VERHULST A. 1999: *The rise of cities in North-West Europe*, Cambridge.

Bron: AZ-dossier
Auteurs: De Groote, Koen (https://id.erfgoed.net/auteurs/220); Laleman, Marie Christine (https://id.erfgoed.net/auteurs/314)
Datum: 2012
De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE) (https://id.erfgoed.net/auteurs/501)

Relaties

Is deel van
Gent (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13229)

Waarnemingen

Omvat
Apostelhuizen 24 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984392)

Omvat
Akkerstraat (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988629)

Omvat
Akkerstraat 86 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/160695)

Omvat
Bagattenstraat/Rozendaalken
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/982940)

Omvat
Biezekapelstraat 'Scharniergebouw'
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/989588)

Omvat
Biezekapelstraat 2 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/157515)

Omvat
Bijloke Binnenterreinen
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984297)

Omvat
Bisdomkaai (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984276)

Omvat
Bisdomplein I (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984275)

Omvat
Charles de Kerchovelaan 241-265
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/996338)

Omvat
Circus (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984298)

Omvat
Drabstraat Design Museum
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/982569)

Omvat
Gandastraat 31 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984176)

Omvat
Geeraard de Duivelsteen
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980879)

Omvat
Geraard de Duivelsteen
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/994967)

Omvat
Godshuizenlaan 2 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984177)

Omvat
Graslei 14: Huis van de Vrije Schippers
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984251)

Omvat
Groot Vleeshuis (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988811)

Omvat
Jakob Van Caeneghemstraat 20
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/991470)

Omvat
Kapittelstraat 10 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/995727)

Omvat
Keizer Karelstraat (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984451)

Omvat
Kerk Klooster van de clarissen-urbanisten
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984181)

Omvat
Koningstraat 16 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980941)

Omvat
Korenmarkt, Cataloniëstraat, Goudenleeuwplein, Emile Braunplein, Poeljemarkt en Sint-Jansstraat (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988621)

Omvat
Langemunt 63A (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/996769)

Omvat
Meulesteedsesteenweg 184
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988048)

Omvat
Muidelaan (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/991635)

Omvat
Nederkouter 28-36 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984270)

Omvat
Nederpolder 1-5 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984160)

Omvat
Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieterskerk
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988928)

Omvat
Oudburg 56 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984178)

Omvat
Pieter Vanderdoncktdoorgang
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/994909)

Omvat
Posteernestraat (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984299)

Omvat
Posteernestraat 42 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/989276)

Omvat
Predikherenlei (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984601)

Omvat
Prinsenhofplein 6 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/224835)

Omvat
Reep 4 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983498)

Omvat
Schouwburgstraat (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984182)

Omvat
Sint-Baafskathedraal
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980144)

Omvat
Sint-Baafskathedraal
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/218016)

Omvat
Sint-Baafsplein 8 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/157520)

Omvat
Sint-Elisabethbegijnhof
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980895)

Omvat
Sint-Michielsstraat 13-15
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984175)

Omvat
Sint-Pietersabdij brasserie
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/994891)

Omvat
Veldstraat 82 (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984188)

Omvat
Verenigde Natieslaan
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/218294)

Omvat
Vijfwindgatenstraat
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984189)

Omvat
Visserij (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/994203)

Omvat
Voorhoutkaai 22-24
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983591)

Omvat
Voorhoutkaai 35 en Spanjaardstraat 8-10
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988632)

Omvat
Vooronderzoek Gent Sint-Baafskathedraal II (Crypte)
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980146)

Omvat
Vooruit Sint-Pietersnieuwstraat 21-23
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980029)

Omvat
Werfbegeleiding Gent Groenebriel
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980056)

Omvat
Zonder-Naamstraat 16
(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984134)

Is gerelateerd aan
Groot Vleeshuis (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/333103)

Is gerelateerd aan
Nieuwland (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984602)

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Historische stadskern van Gent* [online]

https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140021 (https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140021) (geraadpleegd op 3 juli 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? Meld het ons via het contactformulier (/contact?uri=https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140021).

Vlaanderen is erfgoed

Onroerenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid
uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed (https://www.onroerenderfgoed.be/)

Privacyverklaring (https://www.onroerenderfgoed.be/privacyverklaring)
Juridische informatie (https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-informatie)

Agentschap Onroerend Erfgoed

Inventaris

UNESCO WERELDERFGOED BUFFERZONE

Belfort, lakenhal en Mammelokker: buffer

Unesco werelderfgoed bufferzone van 04-12-1999 tot heden

ID: 15013 **URI:** https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15013

Rechtsgevolgen

ℹ Meer informatie over de rechtsgevolgen van UNESCO Werelderfgoed vind je op onze website (https://www.onroerenderfgoed.be/het-goed-ligt-een-unesco-zone).

Provincie
Oost-Vlaanderen

Gemeente
Gent

Deelgemeente
Gent

Straat
Onbepaald

Locatie
Gent (Gent)

Nauwkeurigheid zone
Tot op 15m

Oppervlakte zone
5 932 389m²

Typologie: belforten (https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/56), gevangenissen (https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/161), lakenhallen (https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/260)

Datering: 14de eeuw (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/14), derde kwart 17de eeuw (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1053), tweede kwart 15de eeuw (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1039), tweede kwart 18de eeuw (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1057), vierde kwart 19de eeuw (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1066), voor WO I (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1068)

Stijl: gotiek (https://id.erfgoed.net/thesauri/stijlen_en_culturen/4)

't Kindt, David (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4684) (Ontwerper)

Cruyl, Lieven (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/950) (Ontwerper)

De Waele, Joseph (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/1639) (Ontwerper)

Roelandt, Louis (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4212) (Ontwerper)

Vaerwyck, Valentin (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4864) (Ontwerper)

Van Assche, Auguste (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4897) (Ontwerper)

Van Assche, Simon (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4900) (Ontwerper)

Van Rysselberghe, Charles (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/5500) (Ontwerper)

Beschrijving

Het belfort, de lakenhal en de Mammelokker (voormalige stadsgevangenis) zijn erkend als werelderfgoed. De binnenstad van Gent werd als bufferzone rond deze gebouwen afgebakend.

Het volledige dossier (http://whc.unesco.org/en/list/943) kan je raadplegen op de website van UNESCO.

Aanduiding van

Is de omvattende aanduiding van

Belfort

(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/24555)

Sint-Baafsplein (Gent)

Aan de bouw van het huidige Belfort van Gent werd begonnen in het eerste kwart van de 14de eeuw. Vermoedelijk was het oorspronkelijke ontwerp van de hand van de meestermetser Jan van Haelst. De huidige stenen torenspits dateert van 1911-1913. Het gotische gebouw heeft een rechthoekig grondplan en is opgetrokken uit Doornikse kalksteen.

Lakenhal

(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/24556)

Botermarkt 17-18, 17A, 18A, Sint-Baafsplein 2A (Gent)

Ter vervanging van de oude Lakenhal op de Hoogpoort tegenover het stadhuis, werd in 1425 begonnen met de bouw van een nieuwe Lakenhal aanleunend tegen de oostzijde van het Belfort. Handelsgebouw in Brabantse gotische stijl naar ontwerp van Simon Van Assche. In 1445 waren zeven traveeën van het elf traveeën lange ontwerp uitgevoerd. In 1903 werden vier traveeën toegevoegd aan de noordzijde en was het oorspronkelijke 15de-eeuws ontwerp voltooid.

Stadsgevangenis

(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/24557)

Botermarkt 17-18, 17A, 18A (Gent)

Klein gebouw met grillig plattegrond, opgetrokken in 1741 tegen de westgevel van de Lakenhal en de noordzijde van het Belfort, ter vervanging van de in 1718 op de Korenmarkt gesloopte stadsgevangenis. Bleef tot 1902 zijn functie van stadsgevangenis behouden. Dubbelhuis van drie traveeën en twee bouwlagen onder gebogen mansardedak, in overgang Lodewijk XIV-Lodewijk XV-stijl, opgetrokken naar ontwerp van architect David 't Kindt. Lijstgevel van hardsteen, bekroond met een gebogen fronton met in het tympaan een reliëf met uitbeelding van de legende van de Caritas, waarvan de bijnaam van het gebouw, namelijk Mammelokker, is ontleend.

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Belfort, lakenhal en Mammelokker: buffer* [online], https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15013 (https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15013) (geraadpleegd op 3 juli 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? Meld het ons via het contactformulier (/contact?uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15013).

Vlaanderen is erfgoed

Onroerenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid

uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed (https://www.onroerenderfgoed.be/)

Agentschap Onroerend Erfgoed

Privacyverklaring (https://www.onroerenderfgoed.be/privacyverklaring)
Juridische informatie (https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-informatie)

Inventaris

ERFGOEDOBJECT

Stadswoning met restant van Brouwershuis

bouwkundig element

ID: 26190 **URI:** https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26190

- Gent Zwartezusterstraat 4
- Jonkvrouw Mattestraat 1
- Zwartezustersstraat 4

- Jonkvrouw Mattestraat 1
- Bekijk alle beelden in de beeldbank > (https://beeldbank.onroerenderfgoed.be/images?sort=type&erfgoedobject=https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26190)

Juridische gevolgen

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Stadswoning met restant van Brouwershuis (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/134203)
  Deze vaststelling is geldig sinds 20-06-2023

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Stadswoning met lijstgevel (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/93399)
  Deze vaststelling was geldig van 24-09-2009 tot 20-06-2023

Alternatieve namen
Brouwershuis

Provincie
Oost-Vlaanderen

Gemeente
Gent

Deelgemeente
Gent

Straat
Jonkvrouw Mattestraat, Zwartezustersstraat

Locatie
Jonkvrouw Mattestraat 1, 1A, Zwartezustersstraat 4 (Gent)

Nauwkeurigheid zone
Tot op 15m

Oppervlakte zone
459m²

Bewaringstoestand

Bewaard

Erfgoedwaarde

Erfgoedwaarde
Aanwezig

Typologie: brouwerswoningen (https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/85), stadswoningen (https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/409)

Datering: 19de eeuw (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/19), vierde kwart 18de eeuw (https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1060)

Hansche, Ian Christiaen (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/11985) (Ontwerper)

Inventarisatie bouwkundig erfgoed Gent (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/797) (geografische inventarisatie: van 01-06-1975 tot 31-12-1983)

Beschrijving

Heden breedhuis van vier traveeën met drie bouwlagen onder meer verhoogde begane grond, onder zadeldak (pannen) met bepleisterde voorgevel uit de 19de eeuw, doch oudere kern met haaks schilddak (pannen).

Horizontaal belijnde lijstgevel met arduinen cordons, rechthoekige vensters in sobere stucomlijsting, met rolluikkasten op de verhoogde begane grond. Een eenvoudig hoofdgestel lijnt gevel af.

Volgens archiefstukken zou het zogenaamde Brouwershuis zich ongeveer op deze plaats bevonden hebben (mogelijk de oudere kern?): immers in 1795 werd het verkocht en verdeeld in twee panden; het pand langs de Zwartezustersstraat werd ingericht als herberg, met uithangbord "Het Brouwershuis"; het pand in de Jonkvrouw Mattestraat 1-1A werd onder meer gebruikt als openbare verkoopzaal, vergaderzaal van de vrijmetselaarsloge, werkplaats van een rijtuigmaker en heden opslagplaats. De voormalige vergaderzaal van de Brouwers, in zeer vervallen toestand doch met behouden gesigneerd en gedateerd stucplafond "Jan Hanssche: / 1673" bevindt zich in dit pand. Vijf gesculpteerde reliëfpanelen, gescheiden door met rankwerk versierde moerbalken met sloffen steunend op stenen korbeeltjes, met volgende voorstellingen: middenpaneel met Phaeton, uit zijn wagen geworpen, geflankeerd door de wapenschilden van de brouwers en van P. della Faille, eerste schepenen van de keure in het jaar dat het plafond vervaardigd werd; overige panelen met mythologische taferelen namelijk de twaalf werken van Hercules onder meer de leeuw van Nemea, de stier van Marathon, de hydra van Lerne en de nederlaag der Amazonen.

- Stadsarchief Gent, Atlas Goetgebuer, D.43/F.77.

- CLAEYS P. 1899: Plafond de l'ancienne Maison des Brasseurs, *Inventaire archéologique de Gand*, 128.

Bron: BOGAERT C., LANCLUS K. & VERBEECK M. met medewerking van LINTERS A. & DAMBRE-VAN TYGHEM E. 1976: *Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. Stad Gent*

VAN HYGHEM I. 1976: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Gent,* Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 4na, Brussel - Gent.
Auteurs: Bogaert, Chris (https://id.erfgoed.net/auteurs/29); Lanclus, Kathleen (https://id.erfgoed.net/auteurs/30); Verbeeck, Mieke (https://id.erfgoed.net/auteurs/31)
Datum: 1976
De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE) (https://id.erfgoed.net/auteurs/501)

Aanvullende informatie

Voor meer informatie over het stucwerk van Hansche in het voormalige brouwershuis zie:

- ROMBAUTS P. 1993: *Een iconografische en iconologische studie van de stucwerkplafonds van Jan Christiaan Hansche in 17e eeuwse gebouwen*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, UGent.
- VAN VAECK M. 1997: Beelden van omhoog. Hansches 17de-eeuwse plafonddecoraties in stucwerk in de kastelen van Horst, Modave en Beaulieu en in het Gentse Brouwershuis, *Monumenten en Landschappen* 16. 5, 21-56.

Auteurs: Verwinnen, Katrien (https://id.erfgoed.net/auteurs/73)
Datum: 07-02-2019
De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE) (https://id.erfgoed.net/auteurs/501)

Relaties

Is deel van
Jonkvrouw Mattestraat (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/2900)

Is deel van
Zwartezustersstraat (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/2998)

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Stadswoning met restant van Brouwershuis* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26190 (https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26190) (geraadpleegd op 3 juli 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? Meld het ons via het contactformulier (/contact?uri=https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26190).

Vlaanderen is erfgoed

Onroerenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid
uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed (https://www.onroerenderfgoed.be/)

Agentschap Onroerend Erfgoed

Privacyverklaring (https://www.onroerenderfgoed.be/privacyverklaring)
Juridische informatie (https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-informatie)